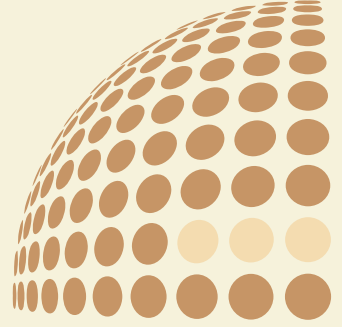

SETA ANALİZ

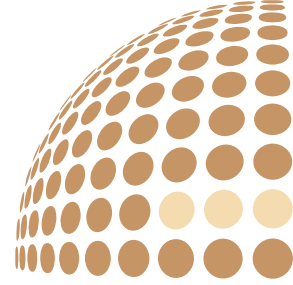
SETA | Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı | www.setav.org | Ekim 2012

BAŞKANLIK SEÇİMLERİ SONRASINDA ABD'NİN ORTADOĞU POLİTİKASI

EROL A.CEBECİ, KADİR ÜSTÜN, KILIÇ KANAT

SETA ANALİZ

Sayı: 54 | Ekim 2012

BAŞKANLIK SEÇİMLERİ SONRASINDA ABD'NİN ORTADOĞU POLİTİKASI

EROL A. CEBECİ, KADİR ÜSTÜN, KILIÇ KANAT

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ | 4

ABD'NİN ARAP DEVRİMLERİNE YAKLAŞIMI | 6

ABD'NİN İRAK POLİTİKASI | 9

ABD'NİN İRAN POLİTİKASI | 12

ABD'NİN İSRAİL POLİTİKASI | 14

SONUÇ | 18

ÖZET

Elinizdeki analiz Kasım 2012 başkanlık seçimlerinin ABD'nin Ortadoğu politikasına muhtemel etkilerini tartışmaktadır. Başkan Barack Obama'nın geçtiğimiz on yıldaki icraatını, başkan adayı Mitt Romney'nin ise seçim vaatlerini baz alan değerlendirmede ABD'nin ulusal çıkar olarak tanımladığı meselelerde her iki aday tarafından nasıl politikalar izlenebileceğine ilişkin öngörülerde bulunmaya çalıştık. Arap devrimlerine yaklaşım, Irak, İran ve İsrail politikaları olarak dört başlık altında tartıştığımız ABD'nin Ortadoğu politikasını bütün yönleriyle tartıştığımız iddiasında değiliz. Daha geniş bir analiz Suudi Arabistan, Yemen, Libya, Tunus ve Afganistan politikalarını da tartışmak durumunda olurdu. Bu politikanın özellikle Türkiye'yi doğrudan etkileyebileceğini düşündüğümüz ve ABD'nin önümüzdeki dört yıl içerisinde belli adımlar atması gereken konulara odaklandık. ABD'nin Mısır, İsrail, Suriye, Irak ve İran politikalarının kısa dönemde nasıl değişebileceğini tartıştık.

Amerikan başkanlık seçim sonuçları özellikle 20. Yüzyılda dünya siyasetinin kaderinde belirleyici rol oynamıştır. Bir yandan ABD'nin sabit, hayati, ulusal çıkarları belirleyici olurken, başkanın kişiliği ve ulusal çıkarlara yaklaşım tarzı hayati önem arz etmiştir. Geçmişte Roosevelt, Kennedy, Reagan, Clinton, Bush gibi başkanların tarzları ve izledikleri bölgesel ve küresel politikalar, Ortadoğu siyasetinin şekillenmesinde ve savaşla barış arasındaki çizginin belirlenmesinde etkili olmuştur.

Obama ve Romney arasındaki yarış sona yaklaşırken, dış politikada tecrübe birikimi ve yaklaşım tarzı olarak birbirinden oldukça farklı iki adayla karşı karşıyayız. Amerika'nın son on yılda bölgeye bakışı, Irak tecrübesi ve el-Kaide'yle mücadelenin etkisi altında kalmıştır. ABD önümüzdeki dönemde Asya-Pasifik stratejisiyle bölgede ödediği maliyetleri azaltmak istemektedir. İki aday arasındaki farkların Ortadoğu politikasında köklü değişikliklere yol açıp açmayacağını nihai olarak ancak zaman gösterecek. Bu çalışmada ABD'nin çıkarlarındaki devamlılıklarla yeni yönetimin yaratacağı farklılıkları bir arada analiz etmeye çalıştık.

BAŞKANLIK SEÇİMLERİ SONRASINDA ABD'NİN ORTADOĞU POLİTİKASI

GİRİŞ

Barack Obama ve Mitt Romney'in bölgesel ve küresel siyasi sorunlara yaklaşımlarının farklı olmasından dolayı ABD'deki başkanlık seçim kampanyası yakından takip ediliyor. Küresel bir aktör olarak ABD'nin dış politika tercihlerinin seçim sonrasında değişip değişmeyeceği, yeni politikaların neler olabileceği soruları tartışılıyor ve bu sorulara cevap oluşturacak öngörülerde bulunuluyor. ABD başkanlık seçim sonuçlarının Ortadoğu bölgesi için bir değişiklik yaratıp yaratmacağı sorusu da dış politika uzmanları ve siyasi karar mercilerinin merak ettiği sorular arasında yer alıyor. Bu Analiz Obama ve Romney'in Ortadoğu politikalarını ele almakta, seçim sonucu senaryolarının neler olabileceğini tartışmaktadır.

Amerikan yönetimi son onyılda Irak işgalinin merkeze oturduğu Ortadoğu politikasının siyasi ve maddi maliyetinin çok yüksek olduğu kanısındadır. 5,000'in üzerinde Amerikan askerinin hayatını kaybetmesi, 1 trilyon dolar üzerindeki savaş faturası ve ABD'nin prestij kaybı, Obama'nın Ortadoğu politikalarında zihinlerde sürekli ders alınması gereken bir tecrübe olarak yer almaktadır. Obama yönetimi gerek Ortadoğu gerek Rusya ve Çin ile ilişkilerde Bush döneminin tek başına hareket eden tavrından uzaklaşmaya çalışarak müttefikleriyle daha fazla işbirliği içinde hareket eden bir politikayı benimsemiştir. Bu sebeple Amerika'nın küresel liderlik iddiasından vazgeçtiği eleştirisine maruz kalan Obama, ABD'nin Irak'ta yaptığı gibi 'demokrasi ihracı' ve 'ulus inşası' gayretlerinden uzak durdu. Dış politikada daha uzlaşmacı bir tavır takınırken, insan haklarını pek gündeme getirmeyen Obama, Cumhuriyetçiler tarafından ABD'nin küresel liderlik iddiasından vazgeçtiği şeklinde eleştirilse de Amerikan halkından bu konuda genel bir destek görmeye devam etti.

Obama ilk başkanlık kampanyası döneminde Irak işgalini eleştirerek, Bush yönetiminin asıl düşman el-Kaide'nin peşine yeterince düşmediğini savunmuştu. Irak politikasında özellikle ikinci Bush yönetiminden ciddi oranda farklılaşmayan Obama yönetimi, ülkenin etnik ve mezhepçi ayrılıklar üzerine inşa edilen kırılğan düzeninin nasıl istikrarlı bir yapıya kazandırılacağı noktasında ciddi bir çaba sarfettiğini söylemek zordur. Yönetimin 2010 Irak seçimleri sonrası Irak'tan 'çekilmek' en önemli gündem maddesi haline gelmiş ve bu bağlamda önümüzdeki başkanlık seçimlerine kadar 'sorun çıkarmayacak' Maliki desteklenmiştir. İran'ın üzerindeki nüfuzu gittikçe artan Maliki yönetiminin Sünnilere dönük politikaları ve genel istikrarsızlık ABD yönetiminin gündeminden neredeyse tamamen çıkmıştır. Obama için başkanlığı döneminde Irak'tan çekilme ve el-Kaide'yle etkili bir biçimde mücadele etme konularında sözünü tutmuş olmak en önemli kaygı haline gelmiştir.

Obama yönetimi aynı zamanda Bush döneminde bozulan ilişkileri makul bir seviyeye getirmek adına İslam dünyasıyla yeni bir diyaloga girmeye çalıştı. Kasım 2008'de başkan seçilmesinden Ocak 2009 ayında görevi devir-teslimi arası dönemde İsrail'in 'Dökme Kurşun' operasyonu karşısında sessiz kalan Obama, İslam dünyasıyla diyalog karnesinde ilk zayıf notunu aldı. Bu diyalog girişiminin sınırlı kalması ve ABD'nin Ortadoğu politikasında köklü bir değişime dönüşmemesinde Amerikan iç siyasi dengelerinin, İsrail'in ABD'nin Ortadoğu politikasındaki orantısız etkisinin ve Arap Baharı'yla başlayan beklenmedik devrimler sürecinin etkilerini analiz etmek gerekir. Obama yönetimi İslam dünyasıyla diyalogu İsrail ve Filistin arasında bir anlaşma sağlayarak da desteklemeye çalıştı ancak bu girişimi İsrail'in uzlaşmaz tavrı yüzünden başarısız oldu.

Romney Irak ve el-Kaide konularında Obama'yı ciddi bir biçimde sıkıştırılmazken, başkanı İsrail'i İran karşısında yeterince desteklemediği gerekçesiyle eleştirmeye devam ediyor. Romney başkan seçildiği takdirde ABD'nin Ortadoğu politikalarını çok daha fazla İsrail merkezli belirlemesini beklemek yanlış olmayacaktır. Her ne kadar Amerikan savunma ve güvenlik planlayıcıları ve uzmanları İran'a müdahale konusuna soğuk baksalar da muhtemel bir Romney yönetiminin bu konuda daha sert bir tutum takınması beklenmelidir. Başkanlık kampanyaları süresince Obama'yı dış politika konusunda pek eleştirmeyen Romney'nin Libya'da Amerikan büyükelçisinin öldürülmesi ve sonrasında sürecin Obama yönetimi tarafından iyi yönetilmemesi, Romney'nin dış politika konularında daha fazla eleştiri getirmesine imkan sağlamıştır. Dış politikanın başkanlık yarışının sonuna doğru daha fazla ağırlık kazanması Obama'nın işine gelse de Romney'nin İran ve Suriye gibi konularda pozisyonunu daha netleştirmesi için zaman tanımıştır.

Seçim sonrası Romney'nin nasıl bir dış politika izleyeceği konusunda tartışmalar devam etmektedir. Obama'yı Ortadoğu politikası konusunda getirdiği eleştiriler, Romney'nin Ortadoğu politikasına ilişkin ipuçları vermektedir. Obama'nın geçen dört yılda izlediği politikalar, önümüzdeki dört yıl için çok daha net analizler yapmamıza olanak vermesine karşılık muhtemel Romney yönetiminin politikalarının nasıl olacağı büyük oranda Romney'nin söylediklerine ve muhtemel neo-con/realist kadroların ideoloji-

Amerika'nın küresel liderlik iddiasından vazgeçtiği eleştirisine maruz kalan Obama, ABD'nin Irak'ta yaptığı gibi 'demokrasi ihracı' ve 'ulus inşası' gayretlerinden uzak durdu.

Tunus, Mısır, Libya ve Yemen'de yönetim değişikliklerinin gerçekleşmesi ve Suriye'de bu sürecin hala devam ediyor olması ABD'nin bölgeye dönük politikalarının aynen devamını elbette imkansız kılıyor.

leri ve geçmişte yaptıklarına dayanmaktadır. İki başkan da Amerika'nın 'hayati' çıkarlarının tanımlanması ve korunması noktasında büyük farklılıklar göstermeyecektir. Başkanın kişiliği ve seçeceği kadrolar ciddi farklılıklara yol açacaktır ancak Amerika'nın bölge politikalarında köklü değişikliklere gitmesini gerektirecek – en azından şu aşamada – bir siyasi ortam bulunmamaktadır. Ortadoğu'da devrimlerin ortaya çıkardığı yeni siyasi dengelerin ne yönde evrileceği, ABD'nin de bölgedeki varlığının nicelik ve niteliğini etkileyecektir. Yalnızca uluslararası enerji piyasalarının istikrarını sağlama ihtiyacı düşünüldüğünde bile, ABD'nin bölge siyasetinin belirlenmesinde etkisini devam ettirmeye çalışacağı aşikardır.

ABD'NİN ARAP DEVRİMLERİNE YAKLAŞIMI

Arap devrimleriyle birlikte ABD'nin uzun zamandır bölgede yatırım yaptığı ve iktidarda kalmalarını sağladığı Arap dünyasının otokratik liderleri bir bir devrilmeye başladı. Bölgeye dönük politikalarını baskıcı liderler üzerinden sürdüren ABD yönetimleri için enerji güvenliği, terörle mücadele ve İsrail'in güvenliği hayati çıkarlar listesinin başında geliyordu. Amerika'nın ulusal çıkar olarak tanımlayageldiği İsrail'in güvenliği meselesi Arap devrimleriyle birlikte zaafa uğrama tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. Tunus, Mısır, Libya ve Yemen'de yönetim değişikliklerinin gerçekleşmesi ve Suriye'de bu sürecin hala devam ediyor olması ABD'nin bölgeye dönük politikalarının aynen devamını elbette imkansız kılıyor. Ancak ABD ulusal çıkarlarının tanımlanmasında ciddi bir değişikliğe gitmiş değil. ABD ulusal çıkarlarını yeni Ortadoğu yönetimleriyle çalışarak ve siyasi özgürlüklerin çok daha önem kazandığı bir ortamda korumak zorunda. Ortadoğu'daki istikrarsızlığın ve belirsizliğin önümüzdeki dönemde de devam edecek olması, bu çıkarların nasıl korunacağına ilişkin soru işaretleri doğuruyor. Dolayısıyla yeni ABD başkanının kim olacağı bölgeye dönük politikaların belirlenmesinde önemli farklılıklar doğuracaktır. Her iki başkan adayının da değiştiremeyeceği ABD ulusal çıkarları (enerji güvenliği, İsrail'in güvenliği, el-Kaide'yle mücadele) olsa da, bölgede Mısır, Türkiye, İran ve Suudi Arabistan'ın izleyecekleri politikalar karşısında dikte etmeye çalışan bir Romney ile daha fazla 'dinleyen' Obama ABD politikalarının uygulanmasında ciddi farklar oluşacaktır.

Arap Baharı sürecinde bir yandan Amerikan ulusal çıkarlarını korumak diğer yandan da Arap halklarının mücadelelerini desteklemek zorunda kalan Obama yönetimi, gelişmeleri yönlendirme kabiliyetinin sınırlı olmasından dolayı değişimlere ayak uydurmaya çalışan bir tavır sergiledi. Arap dünyasındaki otoriter rejimlere başkaldırı sürecinin Amerikan karşıtlığına dönüşmesinden de endişelenen yönetim, Amerikan çıkarları doğrudan tehdit edilmediği müddetçe devrimleri destekledi. Mısır örneğinde Mübarek yönetiminden vazgeçmek zorunda kalması, ABD yönetiminin Suudi yönetimiyle arasını açtı. Suudi Arabistan açısından yıllardır Amerika'ya dostça politikalar izlemiş Mübarek'ten vazgeçilmesi ileride gerekirse Suudi yönetiminden de vazgeçilebileceğini gösteren bir işaretti. ABD'nin Bahreyn konusunda Suudi yönetimini eleştirmeme-

sinin sebeplerinden biri de buydu. Obama'nın çıkarlarla (Suudi Arabistan'la ilişkiler) idealler (insan hakları ve özgürlükler) çatıştığında çıkarları önceleyen tavrı, ABD'nin Arap Baharı'na yaklaşımında ana çizgi haline dönüştü. Dış politika danışmanlarının realist ve neo-con ağırlıklı olması sebebiyle benzer bir durumda, Romney yönetiminin daha ideolojik bir çizgiye kaymasını beklemek yanlış olmayacaktır.

Obama yönetimi Libya müdahalesindeki tavrını 'geriden liderlik' olarak tanımlayarak yeni dönemde Amerikan politikalarını dikte eden bir görüntüden uzak durmaya çalıştı. Uluslararası koalisyonlarla birlikte çalışarak müdahalenin siyasi ve maddi maliyetlerinin bölge ülkeleri ve Amerikan müttefikleri tarafından paylaşılmasını tercih eden bir politika izledi. 'Pasif' kalmakla suçlanan Obama yönetimi, Ortadoğu'da yeni bir işgalden kaçınmaya özen gösterdi. Özellikle neo-con dış politika uzmanları 'geriden liderlik' kavramını oldukça rahatsız edici buluyor. Amerika'nın süper güç olarak liderlikten vazgeçme gibi bir alternatifi bulunmadığını savunan Cumhuriyetçi muhalefet, ABD'nin Suriye politikasını bu bağlamda eleştirmeye devam ediyor. Cumhuriyetçi Parti içinde daha realist bir çizgiyi temsil eden McCain gibi bir senatör, Suriye meselesinde Amerika'nın liderlik yaparak Türkiye ve Suudi Arabistan'la birlikte Esad yönetiminin devrilmesi için çalışması ve muhalefeti silahlandırması gerektiğini savunuyor. Romney seçildiği takdirde Suriye muhalefetine daha açıktan destek verilmesini bekleyebiliriz. Ancak Obama yönetimi müttefikleriyle istişareyi önemseydiği için Türkiye'yle koordineli çalışmayı tercih edecektir. Romney yönetimi açısından Türkiye'nin öncelikleri yeterince önem arzetmeyebilir.

Her iki başkan adayı için de Suriye'de Amerika'nın ulusal çıkarlarının korunması öncelik arz edecektir. Suriye'de ABD'yi en fazla endişelendiren konular el-Kaide'nin Suriye'de kendine yer bulması ve Esad yönetiminin elindeki toplu imha silahlarının güvenliğidir. Bu iki konuda çok dramatik bir gelişme olmadıkça ne Obama yönetimi ne Romney yönetiminden doğrudan bir müdahale beklemek doğru olacaktır. Romney'nin başkan seçildiğinde Suriye'de kimyasal silahların teröristlerin ellerine geçmesini engellemek için Suriye'ye müdahale edilebileceğini söylemesi aslında bu konuda Obama'nın pozisyonundan çok farklı değildir. Obama da kimyasal silahların güvenliğinin tehlikeye girmesini veya rejim tarafından sivil halka karşı kullanılmasını bir 'kırmızı çizgi' olarak ilan etmiştir.

ABD'nin Suriye sorununda Rusya'yı razı edebilecek seviyede bir pazarlığa girmesini beklemek de doğru olmaz. Zira böyle bir 'büyük pazarlığı' geçmişte İran'a karşı yapan ABD, Suriye'de bu tür bir pazarlığı ve Rusya'ya stratejik ödün vermeyi meşrulaştıracak 'ulusal hayati çıkar' görmemektedir. Ayrıca Rusya'nın Suriye'de diplomatik anlamda Suriye muhalefetine destekleyen Türkiye gibi ülkeler tarafından eleştirilmesi ve zorlanması da ABD açısından bir artıdır. Yani biz elimizden geleni yapıyoruz ama Rusya bloke ediyor argümanını yapabiliyor olmak, ABD'nin işine gelmektedir. Rusya'nın Esad yönetiminden diplomatik desteğini çekmesi ancak Amerika'nın verebileceği stratejik bir ödünle mümkün olabilir. ABD ise Suriye'de böyle bir pazarlığa girişmeyi meşrulaştıracak kadar ulusal çıkarının tehlikede olduğunu düşünmüyor. Seçim sonrasında

Suriye'de ABD'yi en fazla endişelendiren konular el-Kaide'nin Suriye'de kendine yer bulması ve Esad yönetiminin elindeki toplu imha silahlarının güvenliğidir.

Mübarek yönetiminin aksine dış politikada Mısır halkının taleplerini dikkate almak zorunda olan İhvan yönetimi, ABD'nin İsrail eksenli bölge politikalarına doğrudan meydan okuyan politikalar izleyecektir.

Obama yönetimi devam ederse Türkiye'nin taleplerine daha fazla açık olacaktır ancak Ortadoğu'da yeni bir 'macera'ya girmekten kaçınmaya devam edecektir. Romney yönetiminde de bu genel tavır değişmeyecektir. Romney'nin dış politika yapıcılarının ne kadar maceracı bir tavır takınsalar da Ortadoğu'ya yeni bir müdahale konusunda çok dikkatli olmaya devam edecekleri açıktır.

Arap Baharı'yla birlikte bölgede İhvan ve daha 'İslamcı' yönetimlerin işbaşına geliyor olması Amerikan dış politika uzmanları açısından tercih edilen bir sonuç değil. Ancak Obama yönetimi bu süreci durdurmaya kalkışmanın hem imkansız olduğunu hem de Amerika'nın zararına olacağını kabul ediyor. Bir yandan bu yeni kadrolarla çalışmanın yollarını arayan Amerikan yönetimi, Arap devrimleri sürecinde Amerikan çıkarlarının doğrudan hedef alınmamasından ve el-Kaide'yle birlikte İran'ın da prestij kaybetmesinden memnun. İslam karşıtı bir filmin neden olduğu gösterileri bu yargıya bir şerh olarak düşebiliriz. Zira Müslüman dünyada Amerikan politikalarına karşı genel hoşnutsuzluk devam ediyor ve bu tepkileri yumuşatacak otoriter liderler de iktidarda değil. Dolayısıyla Arap devrimleri sonrasında ABD'nin halkların tepkisini yönlendirme veya yönetme kabiliyeti çok daha sınırlı.

Arap dünyasında halkların tepkilerine kulak vermek zorunda olan yönetimlerin işbaşına gelmiş olması ABD'nin işini zorlaştırıyor. Bu zorluk ancak ABD'nin bölgesel politikalarını İsrail güvenliğini merkeze alan ve Filistin'in işgali üzerine kurulu statükoyu koruyan politikalarından vazgeçmesiyle aşılabılır ki böyle bir köklü değişimin Obama'nın ikinci döneminde de gerçekleşmesi çok zor. Romney yönetiminde İsrail'in merkeziliği korunmakla kalmayacak, İsrail'in uzlaşmaz tavrı daha açıktan desteklenecektir.

Mısır devlet başkanı Mursi'nin ABD'yle 'karşılıklı saygı'ya dayanan bir ilişki talep etmesinin altı çizilmelidir. Camp David anlaşmasının sadece İsrail'le barış değil Filistin işgalinin sona ermesini de içerdiğini vurgulayan Mursi, Mısır dış politikasının eskisi gibi Amerikan çıkarları doğrultusunda hareket etmeyeceğinin sinyallerini verdi. Mübarek yönetiminin aksine dış politikada Mısır halkının taleplerini dikkate almak zorunda olan İhvan yönetimi, ABD'nin İsrail eksenli bölge politikalarına doğrudan meydan okuyan politikalar izleyecektir. Muhtemel bir Romney yönetiminde, bu konuda ABD ile Mısır arasında ciddi görüş ayrılıklarının ortaya çıkması beklenebilir. Romney yönetimi Mısır'a yapılan Amerikan yardımını İsrail'le ilişkilere endeksleyip Mısır'ın tepkisini çekebilir. Obama yönetimi ise bu konuda daha uzlaşmacı bir tavır takınıp, Mısır'a yapılan yardımın askeri alandan sivil alana kaydırılıp genişletilmesi için çalışabilir. Hem Obama hem Romney yönetiminde Amerika'yla Mısır'ın ilişkilerinin yeniden yapılandırılması kaçınılmaz olacaktır. Mısır'ın bölge siyasetine yeniden dönüşü Amerika'nın bölge politikalarının da şekillenmesinde önemli bir etken olacaktır. ABD'nin Mısır'dan istediklerini alabilmesi için Mübarek döneminde ödediği 1.3 milyar dolarlık askeri yardım yeterli olmayacak, Mısır'la daha eşitlikçi ve sivil bir ilişki geliştirmek zorunda kalacaktır. Ayrıca Mısır dış politikasında bölgenin öncelikleri ABD'nin istediklerinin önüne geçecektir. Dolayısıyla ABD Mısır'la bu gerçekleri gözetken yeni bir ilişki geliştirmek durumundadır.

Mısır Türkiye'yle iyi ilişkilerini artırmaya devam eder ve bu ilişki stratejik ortaklığa dönüşürse, ABD'nin bölgedeki en önemli müttefiği İsrail açısından yeni bir bölge vücuda gelmiş olacaktır. İsrail'in işgalci ve saldırgan politikalarını tolere etmeyecek bu yeni ortaklık, ABD'nin elini de zorlayacaktır. ABD, Türkiye-Mısır ekseninin İsrail'in güvenliğine zarar vermesini istemeyecektir. Öte yandan İsrail'in bölgede ABD'ye ödediği siyasi ve diplomatik maliyetlerden de rahatsız olan Obama yönetimi, Mısır-Türkiye ortaklığını İsrail'i doğrudan hedef almadığı sürece kabullenmek zorundadır. Ancak Romney yönetimi, daha İsrail-merkezci bir siyaset izlerse ve Türkiye-Mısır ortaklığını negatif görürse, ABD'nin Türkiye'yle sorunlar yaşayacağını öngörebiliriz.

Obama yönetiminin ABD'nin bölgedeki gelişmeleri belirlemeye gücünün yetmeyeceğini kabul etmesi ve bu sebeple 'geriden liderlik' siyaseti izlemesi ABD açısından bölgedeki etkisinin ciddi oranda azalmasına yol açmıştır. Suudi Arabistan gibi güçlerin bölge politikalarını ABD'yle giderek daha az koordine ettiğini görmekteyiz. Obama'nın minimalist tavrı ABD'nin daha az risk alması ve dolayısıyla daha az maliyet ödemesi anlamına da gelmiştir. Bölge açısından bu politikanın maliyeti Suriye'deki iç savaşın derinleşmesi ve Rusya ve İran gibi güçlerin etkisinin artması anlamına gelmiştir. Irak macerası sonrası bölgede fazla maliyet ödediği tespiti yapan Obama yönetimi, mecbur olmadıkça bölgeye girmek istemeyen bir tavır izlemeye devam etmektedir. Libya operasyonunda geriden liderlik etmesini, Suriye'de yeni bir askeri operasyona gidecek senaryolardan uzak durmasını, Irak'ta Maliki'ye Sünnileri bertaraf etmemesi konusunda baskı yapmamasını bu perspektifle açıklamak mümkündür. Türkiye gibi bölgedeki en önemli müttefiklerinden birini Suriye konusunda yeterince memnun edememesi de bu politikaya bağlanabilir.

Obama'ya yakın kaynaklar ikinci döneminde Suriye konusunda daha ciddi adımlar atacaklarını söyleseler de, Romney'nin dış politika yapıcılarını ABD'nin liderlik etmeme lüksü olmadığını savunmaktadırlar. Dolayısıyla gelişmeleri ABD adına belirlemeye çalışacak ve bölge gerçekleriyle çok uyuşmayan kararlar alma ihtimali güçlenecektir. Romney'yle birlikte Suriye konusunda daha aktif bir ABD politikası beklenebilir ancak bölgede İslamcı aktörlerle yaşamanın kaçınılmaz olduğunu söyleyen Obama yönetiminin aksine, Romney ABD'nin çıkarlarına doğrudan hizmet edecek aktörlerle çalışmayı tercih edecektir. Bölgenin yeni gerçeklerine uymayan bu tarz bir yaklaşımın geçmişte bölge açısından – örneğin Hamas'ın 2005 seçim zaferinin ABD tarafından tanınmaması – maliyeti yüksek olmuştur. Yeni başkan yeni bölgesel aktörlerle konuşabildiği oranda ayakları yere basan politikalar geliştirecektir; bunu yapamadığı oranda da bölgedeki Amerikan etkisi azalacaktır.

ABD'NİN IRAK POLİTİKASI

ABD'nin Irak işgaliyle Saddam Hüseyin'i ortadan kaldırarak İran'ın Irak üzerinde belki de tarihte görülmemiş düzeyde etkisinin artmasını sağlaması bir paradoks olarak karşımızda durmaktadır. Irak'ın milli damarının yeterince güçlü olduğu ve İran'ın yörunge-

ABD'nin bölgedeki gelişmeleri belirlemeye gücünün yetmeyeceğini kabul etmesi ve bu sebeple 'geriden liderlik' siyaseti izlemesi ABD açısından bölgedeki etkisinin ciddi oranda azalmasına yol açmıştır.

Irak'taki kırılğan
siyasi koalisyonun
çökmemesi ve
mezhep merkezli
bir iç savaşa
sürüklenmemesi
ABD için kısa
dönemli hedefler
olarak öne
çıkılmaktadır

sine tamamen girmesinin mümkün olmadığı savunulabilir. Ancak İran'ın Irak'ta halihazırındaki etkisi çok üst düzeydedir ve bu etkinin dengelenmesi Amerika'nın Irak politikası açısından önemlidir. Ancak Irak'ta İran'ı dengelemek adına çok fazla çaba sarfetmeyen ABD yönetimi, bu konuda belli oranda bir duyarsızlık geliştirmiştir. Irak'taki kırılğan siyasi koalisyonun çökmemesi ve mezhep merkezli bir iç savaşa sürüklenmemesi ABD için kısa dönemli hedefler olarak öne çıkmaktadır ancak bunu sağlamak için çok ciddi bir çaba sarfettiğini söylemek zordur. Uzun vadede ise Irak'ın ulusal bütünlüğünü koruyabilmesi, el-Kaide ve benzeri örgütlerle mücadeleye devam etmesi, ve Batı ve ABD'ye karşı dostane politikalar gütmesi Amerika'nın öncelikleri listesinin başında yer alıyor. Irak, Körfez ve İran arasında giderek şiddeti artan Şii-Sünni çekişmesinin de ortasında yer alıyor. Bölgenin bu çekişmeden doğabilecek çatışmalara sürüklenmesi ABD açısından da istenilen bir durum sayılmaz. Zira Körfez'in içine çekileceği muhtemel bir çatışmanın küresel enerji piyasalarına etkisi can alıcı olacaktır. Yeni başkan döneminde Irak'ın kendi başına bir önem arzetmekten çok ABD'nin bölge dengelerini şekillendirilmesi açısından önem arzedeceği vurgulanmalıdır. Irak'ın iç istikrarı konusunda çaba sarfetme noktasında ABD'nin oldukça iştahsız olduğunu vurgulamak gerekir.

Amerika bir yandan Irak'tan çekilmiş olmaktan memnunken diğer yandan Irak'ı bölgenin kendi dinamikleri içerisinde tamamen yalnız bırakacağını düşünmek de doğru olmaz. Amerika önümüzdeki dönemde Irak'la stratejik ve askeri anlaşmalar üzerinden uzun vadeli bir ilişki oluşturmaya çalışacaktır. Amerikan yönetiminin Irak'a sattığı ve 2014 başında teslimi planlanan F-16'ları bu bağlamda değerlendirmek gerekir. Ancak Irak'ın Rusya'yla 4,3 milyar dolarlık silah alımı anlaşması imzalaması ABD'nin etkisinin önümüzdeki dönemde sınırlı kalacağını da göstermektedir. ABD'nin bu anlaşmaya Irak'ın İran uçaklarının Suriye'ye uçuşlarına izin vermemesi karşılığında göz yumduğu yorumlarına da rastlamak mümkündür. Ancak ABD'nin Rusya, İran ve Irak arasında Suriye üzerinden yeniden oluşan ittifaka karşı etkin tavır almamasının altı çizilmelidir.

Irak devlet bütçesinin yüzde doksanları aşan oranda petrole bağımlı olması, Irak'ın ihtiyaçlarını büyük oranda ithalat yoluyla halletmesini gerektirecek. Özellikle askeri ve güvenlik alanındaki alımlarını da büyük oranda ABD'den karşılamaya devam edecektir. Dolayısıyla ABD'nin Irak'la ilişkilerinin güçlenerek devam edeceğini öngörmek yanlış olmayacaktır. Ancak bu ilişkilerin ABD'nin Irak'a bölgesel dengeler açısından verdiği önemle doğrudan orantılı olduğunu vurgulamakta yarar var. Zira Amerikan savunma ve güvenlik uzmanları Irak'ta siyasi süreçleri etkileme konusunda ABD'nin gücünün ne kadar sınırlı olduğunu farkındalar.

Irak'ın bölgeye ilişkin politikalarında İran'la ABD ve müttefikleri arasında kalmaya devam edeceğine ilişkin örneklerden biri Irak'ın Suriye politikasıdır. Suriye devrimi sürecinde rejime askeri ve lojistik destek veren İran uçaklarının ve tırların Irak üzerinden Suriye'ye ulaşmasına göz yuman Bağdat yönetimi, ABD'nin baskısı sonrası İran uçaklarının bazılarını durdurup aramaya başlamıştır. Irak yönetimi Suriye'deki rejime destek verirken bunun ABD'yle ilişkilerini ciddi oranda zedelemesinden kaçınmaktadır. Obama veya muhtemel Romney yönetimi Bağdat'tan gerektiğinde bölgesel gelişmelerde

ABD yanlısı politikalar izlemesini bekleyecektir ancak Irak yönetimi giderek bölgesel dengeleri önceleyecektir. Irak aynı zamanda ABD'yle ilişkilerini İran'a veya diğer bölgesel güçlere karşı kullanmaya çalışacaktır. Yeni ABD yönetimi İran'a karşı sertleştiği ve savaşa giden bir yola girdiği takdirde Irak yönetiminin nasıl tavır alacağı merak konusudur ancak Bağdat yönetiminin gerginliğin dışında kalmaya çalışacağını öngörebiliriz. Böyle bir durumda ABD Irak'tan kendi yanında yer almasını bekleyecek ve bu yönde etkisini kullanmaya çalışacaktır.

Romney'nin İran'a karşı daha sertlik yanlısı olduğu hesaba katılırsa, Romney başkanlığında Irak'tan daha talepkar bir Amerikan yönetimi öngörebiliriz. Irak yönetimi Türkiye'ye yönelik soğuk tavrını devam ettirir ve İran'a karşı destek karşılığında ABD'den Türkiye'ye sınır ötesi operasyonlar, hava sahası ihlalleri ve Kürdistan Bölgesel Yönetimi'yle ilişkiler konusunda baskı yapmasını isteme yoluna girerse, ABD'yle Türkiye arasında anlaşmazlık noktaları ortaya çıkabilir. Hem Obama hem Romney böyle bir denklemde NATO ittifakı ve ilişkilerin çok boyutlu olması dolayısıyla Türkiye'nin önceliklerini gözetmek zorundadırlar. Türkiye'nin İran'a muhtemel bir askeri operasyona karşı çıkacağı gözönüne alındığında, Irak'ın ABD-Türkiye ilişkilerinde sorun çıkarma potansiyeline sahip olduğunu belirtmek gerekir. İran bölgede Irak, Suriye ve Lübnan üzerinde etkisini artırmaya ve ABD'nin etkisini sınırlamaya çalışmaya devam ettikçe, Amerika'nın bu ülkeler üzerindeki İran etkisini azaltma çabası da devam edecektir. Bu çerçevede İran'a karşı İsrail merkezli bir politika izlemeyi vadeden Romney'nin Irak'a dönük politikasında da İran'ın etki alanını sınırlama gayreti öne çıkacaktır. Obama yönetimi ikinci döneminde bu yüksek bir olasılık olmasa da İran'la nükleer krizi çözmeyi başarabilirse, Irak da muhtemel ABD-İran gerginliğinden daha az etkilenecektir.

Obama yönetimi ABD müttefiklerinin hem risk hem maliyet paylaşmasını tercih eden politikalar izlemeye devam edecektir. Türkiye'nin Kürdistan Bölgesel Yönetimi'yle geliştirdiği ilişkiler istikrara katkı sağladığı oranda Amerika tarafından sorun teşkil etmemektedir. Aksine, Obama yönetimi Kuzey Irak'la ilişkilerinde Türkiye'nin önceliklerini önemsemekte ve Barzani yönetiminin Türkiye'yi aradan çıkarıp doğrudan ABD'yle muhatap bir Amerikan uydusu olmasına yeşil ışık yakmamaktadır. Türkiye'nin dışlandığı bir politika ne Kuzey Irak yönetimi ne de Bağdat yönetimi açısından sürdürülebilir değildir. ABD de bu gerçeği kabul etmiş, Türkiye'yle birlikte çalışmayı tercih etmiştir. Türkiye'nin Irak'ın siyasi sorunlarını aşması ve Kuzey Irak yönetiminin normalleşmesi noktasında attığı adımlar, Irak'ın istikrara kavuşması açısından kritik öneme sahiptir. Türkiye'nin NATO müttefiki bir ülke olarak Irak'ta sorun çıkarıcı değil çözüm üreten bir konumda olması ABD açısından tercih edilen bir durumdur.

Ankara'nın Irak'taki en önemli önceliklerinin başında PKK meselesi bulunmaktadır. ABD yönetimi, Ankara'ya PKK'ya karşı elinden gelen desteği verdiğini söylemektedir ancak Ankara daha fazla koordinasyon ve destek için baskı yapmaktadır. Ankara'nın son zamanlarda Bağdat'la yaşadığı diplomatik sorunlar orta ve uzun vadede ciddi bir kopuşa dönüşmezse, Irak'ın bütünlüğünün korunması daha kolay sağlanabilecektir. Amerikan yönetimi yeni başkan döneminde Türkiye'ye güvenlik alanında daha faz-

Obama veya muhtemel Romney yönetimi Bağdat'tan gerektiğinde bölgesel gelişmelerde ABD yanlısı politikalar izlemesini bekleyecektir ancak Irak yönetimi giderek bölgesel dengeleri önceleyecektir.

Türkiye ve Brezilya'nın arabulucuğuyla İran'ın nükleer programını sınırlandıracak ilk imzayı atmasını da diplomasi adına bir şansa dönüştüremeyen Obama yönetimi, Türkiye'yle ilişkilerin zarar görmesine yol açmıştır.

la destek vermeye açık olacaktır. Ancak Ankara Bağdat'la sorunlarını çözemezse ABD yönetimi kendini Irak yönetimiyle Türkiye arasındaki gerginliklerin ortasında bulabilir. ABD, İran'ı dengeleme konusunda hem Türkiye'nin hem Irak'ın yardımına ihtiyacı vardır dolayısıyla Ankara'yla Bağdat'ın sorunlarının çözülmesi için belli bir oranda çaba sarfetmek isteyebilir. Suriye krizinin bu denkleme zorlaştırdığı gözönünde tutulduğunda, yeni başkanın tek başına hareket etme eğiliminde olup olmayacağı daha da önem kazanmaktadır. Romney yönetimi İran'a karşı dozu gittikçe artan bir sertlik politikası izler ve Irak'ı yanında yer almaya zorlarsa, Türkiye'nin Irak'taki önceliklerini dikkate almama eğilimi gösterebilir.

ABD'NİN İRAN POLİTİKASI

İran meselesi başkanlık seçimlerinde ulusal güvenlik alanında en öne çıkan maddeler arasında yer alıyor. Şimdiye kadar başkan Obama'nın İran'a yönelik takip ettiği çok yönlü stratejiyi yeterli görmeyen Cumhuriyetçi aday Romney, İran konusunda daha somut adımların atılmasını ve askeri caydırıcılık unsurunun daha etkili bir şekilde kullanılmasını talep ediyor. Obama'nın takip ettiği politikaların çok fazla "kuşatma temelli" olduğu görüşünde olan Romney, ABD'nin İran'ın nükleer silah elde etme yetisine sahip olmasını beklemeden harekete geçmesini uygun görüyor. Romney dış politika takımı özellikle İran'ın İsrail'e karşı tehdit unsuru olduğu görüşünden yola çıkarak, İran'a karşı politikalarda İsrail ile daha fazla eşgüdüm içinde hareket edilmesi gerektiğini görüşünü her fırsatta tekrarlıyor.

Obama yönetimi dört senelik iktidarı boyunca İran ile ilişkiler konusunda farklı stratejiler izledi. Başkan olarak yaptığı ilk konuşma sırasında Obama İran'a seslenerek "sıkıli yumrukların açılması" çağrısında bulunmuştu. Gizli mektubunun Hamaney tarafından sızdırılması gibi sembolik bir sebeple İran politikasını daha sert ve yalnızca yaptırımlar uygulayan bir çizgiye çeken Obama'nın Demokrat Parti önseçimleri sırasında İran ile müzakare yapabileceğini söylemesi ve ilk konuşmasında İran'a yönelik verdiği mesaj birçoklarına Amerika-İran ilişkilerinin yeni bir boyut kazanacağını düşündürmüştü. Obama'nın verdiği Nevruz mesajı ile daha da yeşeren umutlar daha sonra ikili ilişkilerde meydana gelen krizlerle bir anda eski şekline döndü. Önce İran'daki seçimlerden sonra meydana gelen halk hareketinin İran rejimi tarafından sert bir şekilde bastırılması Obama'nın İran ile kurabileceği ilişkiler açısından manevra alanını oldukça daralttı. Fakat yine de ilişkileri tamamen tehlikeye atacak biçimde bir tepki vermekten özenle kaçınıldı. Bu durum o günlerde özellikle Kongre'deki Cumhuriyetçiler tarafından sert bir şekilde eleştirilmişti. Sonrasında istihbarat kurumlarının İran'ın nükleer programı ile ilgili yayınladığı belgeler olası bir açılımı daha da zorlaştırdı.

Türkiye ve Brezilya'nın arabulucuğuyla İran'ın nükleer programını sınırlandıracak ilk imzayı atmasını da diplomasi adına bir şansa dönüştüremeyen Obama yönetimi, Türkiye'yle ilişkilerin zarar görmesine yol açmıştır. Türkiye İran yaptırımlarına 'hayır' oyu kullanarak ABD'nin tutarsızlığına (zira Türkiye'den bu konuda önce arabuluculuk yar-

dımı talep eden Obama yönetimi) kredibilitesini korumak kaygısıyla tavır koymuştur. Sonrasında şahinlerin ve İsrail yanlısı çevrelerin baskısına dayanamayan Obama, ABD'nin İran politikasını yaptırımlar uygulayarak rejimi nükleer programdan taviz vermeye zorlamaya çalışan bir çizgiye sıkıştırmıştır. Geline nokta İran ekonomisine büyük zarar verilmiştir ancak gizli siber saldırılar ve nükleer bilim adamlarına suikastlere rağmen nükleer program genişleyerek devam etmektedir. İran'ın nükleer tesislerine saldırı için bastırılan İsrail'i de kontrol etmeye çalışan Obama, İran konusunda söz verdiği açılımı yapmayı başaramamıştır.

Daha sonraki zaman diliminde ağırlıklı olarak çok nükleer faaliyetler üzerine odaklanan Amerika-İran ilişkilerinde Obama yönetimi kendi 'kırmızı çizgisini' İran rejiminin nükleer silah üretme kapasitesine erişmiş olmasından ziyade silahı üretme kararını almış olması olarak belirledi. İran'a karşı bu kırmızı çizgiyi koruma stratejisi doğrultusunda bir yandan İran'a karşı bütün opsiyonların masada olduğuna dair sert bir söylem ortaya koyarken öte yandan da uluslararası organizasyonlar nezdinde İran'a karşı çok yönlü yaptırım paketlerini kabul ettirdi. Ancak son altı aydır ortaya çıkmaya başlayan ulusal güvenlik sızıntıları bu zaman zarfında Amerika'nın İran'a karşı çok geniş bir siber operasyon gerçekleştirdiğini ortaya çıkardı. Bu operasyon İran'ın nükleer tesislerine yönelik bir sabotaj faaliyeti sayesinde santrifüjlerde patlama meydana getirilmesini ve bu sayede nükleer faaliyetin yavaşlatılması ve bazı tesislerde tamamen durdurulmasını öngörüyordu. Bu operasyonların kısmen başarıya ulaşmış olması ve sonrasında İranlı nükleer bilimadamlarına suikast operasyonları ilişkilerdeki gerginliği daha da artırdı. Amerikan kamuoyunun basından öğrendiği bu operasyonun basına nasıl sızdırıldığı konusunda Senato İstihbarat Komisyonu öncülüğünde büyük bir soruşturma başlatılmış durumda.

Obama'nın seçimi kazanması durumunda İran'daki nükleer faaliyetlerle ilgili mevcut politika büyük ölçüde devam edecek. Şimdiye kadar izlenen uluslararası yaptırım ve gizli operasyon stratejileri büyük ihtimalle bu şekilde sürecek. Amerika'nın Birleşmiş Milletler'deki Daimi Temsilcisi Susan Rice'in Netanyahu'ya cevaben söylediği 'henüz İran'ın nükleer silah üretecek seviyede olmadığı ve yaptırımlara biraz daha zaman verilmesi çağrısı' Obama'nın ikinci döneminde izleyeceği politika konusunda en önemli ipucu olarak görülebilir. Bunun yanında Obama'nın İran politikası P5+1 ülkelerinin İran ile sürdürdüğü müzakereler ve Suriye'deki krizin önümüzdeki dönemde alacağı duruma bağlı olarak da değişebilir. Özellikle Suriye'ye olası bir müdahale kararı sonrası İran-Amerika ilişkileri daha da gerginleşebilir.

Seçimlere bir ay kala Romney dış politika takımı Amerika'nın İran politikasını eleştirirken özellikle İran meselesine İsrail'in güvenliği perspektifinden yaklaşmayı tercih ediyor görünüyor. Romney yaptığı konuşmalarda sürekli olarak başkan olması durumunda İran'ın nükleer silah elde edemeyeceğinin altını çiziyor. Her ne kadar şimdiye kadar bu konuda Obama'dan farklı olarak nasıl bir siyaset izleyeceğini söylememiş olsa da seçimleri kazanması durumunda İran'a karşı farklı adımlar atması kesin görünüyor. Başkan olması durumunda Romney İran'a karşı söylemi daha da sertleştirerek 'tüm

Başkan olması durumunda Romney İran'a karşı söylemi daha da sertleştirerek 'tüm opsiyonların masada' olduğu söylemini bazı somut askeri operasyon planlarıyla desteklemeye çalışacak.

Cumhuriyetçi adayların Başkan Obama'yı İsrail'i bölgede korumasız ve uluslararası arenada yalnız bırakması ile suçlaması sıklıkla gündemi oluşturdu.

opsiyonların masada' olduğu söylemini bazı somut askeri operasyon planlarıyla desteklemeye çalışacak. Askeri operasyon ve uzun ve pahalıya malolan kara savaşlarına oldukça soğuk bakan Amerikan kamuoyunun olası tepkisi hesaba katıldığında direk bir askeri müdahale yerine askeri caydırıcılığın ve tehdidin üst perdeden kullanılacağı bir kriz tırmandırma stratejisi daha olası gözüküyor. Bu stratejiyle İran'daki rejimin etkili bir şekilde nükleer faaliyetlerden uzaklaştırılması hedefleniyor. Bazı uzmanların ortaya attığı 'cerrahi müdahale' tedbirleri dahi ilk dönemdeki bir başkan için oldukça riskli olacağı için engelleyici bir müdahale pek ihtimal dahilinde görünmüyor. İsrail'in güvenliği konusunu sürekli gündemde tutan Romney böyle bir durumda İsrail'in söylemi ile kendi kamuoyu arasında ciddi bir denge oyunu oynamak zorunda kalabilir.

Seçimi kazanması durumunda Romney söylemde Obama'dan daha şahin olmaya çalışacak ancak bir dahaki seçim takvimini ve kamuoyu tepkisiyle beraber olası güvenlik risklerini de hesaba katarak askeri bir operasyon fikrinden uzak duracaktır. Obama'nın Bush yönetiminin başlattığı siber operasyonları devam ettirdiği düşünülürse Romney de bu alandaki çalışmaları ve gizli operasyonları desteklemeye devam edecektir. Romney'nin İran konusunda atacağı belki de en somut farklı adım İran'daki 2013 başkanlık seçimleri sonrası ortaya çıkabilecek yeni bir halk hareketine açıktan destek vermek olacak. Romney şimdiye kadar yayınladığı tek dış politika dokümanında İran'da alternatif demokratik bir muhalefeti destekleyeceğini dile getirmişti. Bu durumda her ne kadar operasyonel anlamda çok fazla fark görülmeyecek olsa da retorik ve askeri caydırıcılığı kullanma konusunda daha çok tek taraflı krizi tırmandırıcı adımlar atılabilir.

ABD'NİN İSRAİL POLİTİKASI

Seçimlerin dış politika ayağında bu sene en öne çıkan meselelerden birisi şüphesiz Amerika-İsrail ilişkileri olmuştur. Başta ilişkilerin İran ayağı olmak üzere, Arap Baharı'na yaklaşımda yaşanan görüş ayrılıkları, Başkan Obama'nın henüz İsrail'i ziyaret etmemiş olması, özellikle Batı Şeria'daki yerleşimler meselesinde yaşanan anlaşmazlık ve Obama ile Başbakan Netanyahu arasındaki gerginlikler, Amerika ile İsrail arasındaki sıradışı ilişkinin son dört sene boyunca sıklıkla krizlere yol açmasına sebep oldu. İkili ilişkiler Amerikan seçimlerinin yaklaşması ve özellikle Cumhuriyetçi Parti önseçimlerinde adayların dış politika konusunu gündeme getirmeye başlamasıyla, daha fazla iç politikanın unsuru olmaya başladı.

Cumhuriyetçi adayların Başkan Obama'yı İsrail'i bölgede korumasız ve uluslararası arenada yalnız bırakması ile suçlaması sıklıkla gündemi oluşturdu. Cumhuriyetçi önseçimleri Mitt Romney'nin kazanması ile İsrail-Amerika ilişkileri Romney dış politika takımının öncelikli hedefleri arasına girdi. Cumhuriyetçi başkan adayları arasında yapılan tartışmalarda Romney'nin Ortadoğu ile ilgili meselelerde özellikle de Barış Süreci ile ilgili konularda karar vermeden önce Netanyahu'yu arayarak fikrini soracağını söylemişti. Romney'nin adaylığı kesinleştikten sonra medyada Netanyahu ile Romney arasındaki ilişki sık sık gündeme geldi. Romney bu süreçte Cumhuriyetçi Parti Kong-

resi öncesi yaptığı dış politika seyahatinin en önemli ayağı olarak da İsrail'i seçti. Her ne kadar gezi birçok Amerikan başkan adayının müttefik ülkelere yaptığı geleneksel seyahatlerden biri olsa da, Obama'nın başkan olmasından bu yana İsrail'i ziyaret etmemiş olması, Romney dış politika takımı tarafından sıklıkla gündemde tutuldu. Mevzu televizyonlarda yayınlanan reklamlara dahi konu olurken, Obama en son başkanlık tartışmasında bu konuda kendini savunmak zorunda kalırken çok rahat görünmedi.

Romney, İsrail seyahati sırasında her ne kadar geleneklere uyararak yurtdışında Amerikan dış politikasını eleştirmemesine rağmen yaptığı açıklamalar ile geleneksel dış politikaya aykırı bir duruş seğiledi. Önce Kudüs'te yaptığı konuşma sırasında Kudüs'ün İsrail'in başkenti olduğunu söyleyerek Amerika'nın 1967 yılından beri izlediği çizgiye ters düşerken, aynı zamanda İran konusunda yaptığı açıklamalar ile İsrail'in güvenliği meselesini yeniden Amerikan seçiminin gündemine taşıdı. Beyaz Saray ve Obama kampanyası bu konudaki suçlama ve eleştirilere devamlı olarak Amerika'nın İsrail'in güvenliği konusunda ne kadar hassas olduğunu açıklayarak ve Obama yönetimi sırasında İsrail'e yapılan savunma yardımlarını açıklayarak cevap vermeye çalıştı. Romney halen İsrail'deyken Amerikan televizyonlarına röportajlar veren İsrail Savunma Bakanı Ehud Barak ise adeta Romney'nin Obama yönetimine olan eleştiri ve göndermelerine cevap verirken kendi siyasi ve askeri kariyeri sırasında Obama'dan daha fazla İsrail'in güvenliğine hassasiyet gösteren bir başkan tanımadığını söyledi. Bu açıklama Amerika'da oldukça yankı bulurken Romney takımından yapılan açıklama İsrail'e olan desteğin sadece askeri anlamda değil, siyasi alanda da uluslararası platformlarda yapılması gerektiğini ifade ediyordu. Daha sonra yapılan açıklamalar ve basına sızan raporlarda Amerika ve İsrail arasındaki istihbarat işbirliği ve özellikle de İran'a karşı verilen siber savaşın ayrıntıları yer alıyordu. Bu ayrıntılar Obama'nın İsrail'e destek konusunda kusur etmediğini ispata yönelik çabalardı.

İsrail ile ABD arasındaki ilişkiler seçime bir ay kala sadece dış politika başlığının değil, seçim kampanyalarının da genel olarak gündemini oluşturdu. Önce Netanyahu'nun Obama yönetimini İran konusunda eleştirmesi, daha sonra da Knesset'in Başkan Vekili'nin Amerikan televizyonlarında Obama'yı İran'a karşı yeterince sert olmamakla suçlaması ilişkileri gererken Birleşmiş Milletler Genel Kurulu toplantısı için New York'a gelen Netanyahu'nun Obama ile görüşme talebinin reddedilmesinin basına sızdırılması meselenin daha da ciddileşmesine sebep oldu. Beyaz Saray'ın bu haberleri reddetmesine rağmen kısa bir süre içinde sorun kampanya meselesi haline geldi.

Romney ve Obama'nın İsrail konusunda gösterdiği hassasiyet ve verdiği mücadelenin arkasında Amerika'nın dış politikasında geleneksel müttefiklerine verdiği desteğin doğasının tartışılması yanında, aynı zamanda Amerika'daki Musevi seçmenle olan ilişkilerde önemli bir rol oynuyordu. Özellikle Amerika'da seçimin kaderini belirleyen kararsız eyaletlerde bulunan Musevi asıllı seçmenin oy ve bağış olarak desteğini almak, kampanyaların önemli bir önceliğini teşkil ediyor. Bunun yanında İsrail konusunda özellikle Amerika'daki Evanjelik Hristiyan grupların hassasiyeti de Amerika'nın İsrail'e karşı politikasını şekillendirirken aklında tutması gereken bir etken olarak öne

Amerika'da seçimin kaderini belirleyen kararsız eyaletlerde bulunan Musevi asıllı seçmenin oy ve bağış olarak desteğini almak, kampanyaların önemli bir önceliğini teşkil ediyor.

Başkan Obama'nın seçimleri kazanması durumunda Amerika'nın İsrail'in güvenliği konusunda yaptığı girişimlerin birçoğu aynı şekilde devam edecektir.

çıkıyor. Romney ve kampanyasının Obama'ya İsrail konusundaki eleştirilerine rağmen Amerika'daki Yahudi seçmenin yaklaşık yüzde 70'i hala Demokrat Parti ve Obama'ya oy vereceğini ifade ediyor.

6 Kasım'da yapılacak seçimler sonrasında ABD-İsrail ilişkileri genel prensipler konusunda olmasa da liderlerin ilişkileri bazında değişiklik gösterebilir. Ortadoğu'da son birkaç yılda yaşanan gelişmeler ve Amerika'nın dikkatini Asya Pasifik bölgesine kaydırmaya başlaması iki ülkenin ulusal çıkarları ve bölgeyle ilgili politikalarında bir makas açılmasına sebep olmuştu. Bu makas Başkan Obama'nın seçimleri kazanması durumunda biraz daha açılma eğilimi gösterebilir. Savunma doktrini ve bölgesel stratejilerini yeniden şekillendirmeye başlayan Obama'nın İsrail'in daha önceki döneme ait kodlarla hareket etmesi halinde ulusal çıkarlar bazında ortak payda bulma konusunda da sorun yaşayabilirler.

Buna rağmen Başkan Obama'nın seçimleri kazanması durumunda Amerika'nın İsrail'in güvenliği konusunda yaptığı girişimlerin birçoğu aynı şekilde devam edecektir. Obama yönetiminin son yıllarda özellikle İsrail'in uygulamaya çalıştığı 'demir kubbe' projesine yaptığı destek artarak devam edebilir. ABD yönetimi aynı zamanda İsrail'e yaptığı askeri yardımda son yıllarda meydana gelen artışı da sürdürecektir. Obama aşağıda daha uzun bir şekilde değineleceği üzere İran konusunda da Netanyahu yönetiminin beklentileri yönünde önleyici bir saldırı girişiminden uzak duracaktır. Bu da ilişkilerde İran meselesi üzerinden gerginlikler yaşanabileceğini gösteriyor.

Barış Süreci konusunda Obama yönetimi ile İsrail hükümeti arasında süre gelen problemler muhtemelen Obama'nın seçimi kazanması sonrasında da devam edecektir. Başkan Obama 2009 yılında bu konuda önemli bir isim olan George Mitchell'i özel temsilci olarak atayarak iddialı bir başlangıç yapmış ancak sonrasında Biden'ın İsrail gezisi sırasında meydana gelen yerleşimlerle ilgili kriz konusunda çözümü zorlaştırmıştı. Daha sonrasında Netanyahu'nun ikinci Washington ziyareti sırasında yaşanan 1967 sınırları tartışması ve Filistin'in BM'ye tam üyelik başvurusu sorunun tamamen rafa kaldırılmasına yol açmıştı. Obama yönetiminden Savunma Bakanı Leon Panetta gibi isimler Barış Süreci konusunda tarafları masaya oturmamakla suçlamıştı. Obama, seçimleri kazanması durumunda seçim kampanyaları süresince üzerinde pek durulmayan barış sürecine tekrar bir şans verebilir. Ancak bu süreçte tarafları uzlaşma konusunda nasıl ikna edeceği ve taraflara ne şekilde baskıda bulunacağı merak edilen unsurlar arasında. Özellikle Arap Baharı sonrasında kamuoyu dış politika ilişkisinin yeniden şekillenmeye başladığı Ortadoğu'da yeni bir barış sürecinin daha öncekilere benzemeyeceği ve daha çok yönlü bir diplomatik çaba gerektireceği için süreç daha farklı bir hal alacaktır.

Bu noktada Arap Baharı sonrası özellikle Mısır ile ilişkilerde İsrail faktörünün ne kadar etkili olacağını da önümüzdeki günlerde göreceğiz. Mitt Romney ekibinin İhvan'a olan şüpheli yaklaşımı ve İsrail'e destek konusundaki tavrı bölgedeki değişimi etkileyebilir. Özellikle Mısır'a yapılacak dış yardım ve Mısır hükümeti ile ilişkilerde daha soğuk rüzgarlar esebilir. Obama'nın seçimleri kazanması durumunda ise Obama'nın

Mısır ve İsrail ile ilişkileri muhtemelen ayrı birer dosya şeklinde ele almaya çalışırken bölgedeki rejim değişikliği yaşayan ülkelerle de yeni bir şekilde ilişki kurmaya çalışacak. Libya'da meydana gelen ve Amerikan büyükelçisinin ölümüyle sona eren olaylar her iki adayın da bu ülkelere bakışında daha fazla güvenlik merkezli bir yapının oluşmasına sebebiyet verebilir.

Obama'nın Netanyahu ile ilişkileri ABD-İsrail ilişkilerinin geleceği için önemli bir unsur teşkil ediyor. Obama'nın seçimleri kazanması sonrasında yerleşimler meselesinde yaşanan anlaşmazlık sonrasında Netanyahu'nun Washington seyahati sırasında yaşanan diplomatik kriz daha sonra da sürmüştü. İsrail'de 2013 Ocak'ında yapılacak erken seçimi Netanyahu'nun kazanması iki lider arasındaki bu durumun devam etmesine yol açabilir.

Cumhuriyetçi aday Romney'nin seçimi kazanması durumunda İsrail ile ilişkilerde muhtemel bazı değişiklikler meydana gelecek. Romney, Obama yönetiminin İsrail'e sağladığı askeri yardımlara aynı şekilde devam ederken uluslararası platformlarda ve özellikle de BM'de İsrail'e verdiği desteği sürdürecektir. Ancak Romney İran ile ilgili İsrail'in kaygıları konusunda İsrail'i daha fazla tatmin edecek bir çizgide yer alacaktır. Her ne kadar bu pozisyon Amerika'nın İran'a saldırısını içermese de, askeri yönden caydırıcılık ve İran'a karşı söylem yönünden daha şahin bir çizgi izlenecektir.

Barış Süreci konusunda da Romney'nin İsrail yönetimine daha yakın bir pozisyon izleyeceği adayların şu anki söylemleri açısından daha olası görünüyor. Her ne kadar Romney'nin başkan seçilmesi durumunda Kudüs'ün başkent olarak kabul edilmesi uzak bir ihtimal olsa da, özellikle yeni yerleşimler konusunda Romney yönetimi İsrail hükümetine karşı çok fazla eleştirel olmayacaktır. Bölgede İsrail'in izolasyonunu engellemek için aynı zamanda bölge devletlerine karşı politikaların yeniden gözden geçirilmesi de muhtemel dış politika gelişmelerinden biri olarak ortaya çıkacaktır. Kişisel diplomasi açısından ise Romney-Netanyahu ilişkisi muhtemelen Obama-Netanyahu ilişkisinden daha farklı bir dinamik yaratacak, ABD politikasının bir yere kadar Netanyahu çizgisine yakınlaşmasına sebep olabilecektir. Gerek Boston'dan süregelen tanışıklıkları, gerekse siyasi kariyerlerine başlamalarından bu yana süregeldiği söylenen arkadaşlıkları ABD-İsrail ilişkilerine de yansiyabilir.

Netice itibarıyla seçimleri Romney'nin kazanması durumunda dış politika konusunda belki de en fazla farklılık Amerika İsrail ilişkilerinde olacak. Romney, İsrail konusunda her vaadi tutamayacak olsa da ikili ilişkilerdeki kriz biraz daha kontrol altına alınabilecek. Uluslararası platformlarda İsrail'e olan Amerikan desteği görece bir artış gösterecek ve Romney ilk yurtdışı seyahatlerinden birini İsrail'e yaparak önemli sembolik bir mesaj vermiş olacak. Obama ilk denizaşırı ziyaretini Türkiye'ye yaparak İslam dünyasıyla ilişkiler konusunda mesaj vermeye çalışmıştır. Romney'nin mesajı daha farklı olacaktır. Romney dış politikası bölgede İslamcı ve diğer devrimci aktörlerle çalışma noktasında İsrail önceliği yüzünden oldukça zorlanacaktır. Bölgenin eskiden olduğu gibi İsrail'in çıkarları doğrultusunda şekillenmesini kabul etmeyecek bölgesel aktörlerle İsrail'in bölgedeki etkinliğini korumak ve artırmakta ısrarcı bir Romney yönetimi arasında soğuk rüzgarlar esecektir.

Romney İran ile ilgili İsrail'in kaygıları konusunda İsrail'i daha fazla tatmin edecek bir çizgide yer alacaktır.

Arap devrimleri süresince ABD'nin profili görece düşük tutan Obama yönetimi, Amerikan hayati çıkarları tehdit edilmediği sürece çok öne çıkmamaya özen göstermiştir.

Bu noktadan bakıldığında ABD'yle Türkiye arasında da ciddi sorunlar yaşanabilir. Türkiye'nin bölgede İsrail'in ayrıcalıklı ve uluslararası hukuk üstünde bir muamele görmesine tahammülü kalmamıştır. Romney yönetimiyle İran'a karşı silahlı bir müdahale ihtimali artacağından, ABD'yle Türkiye arasında gerginlik yaşanabilir. ABD İsrail'in bölgede gerginlik ve istikrarsızlığa yol açacak politikalarına destek verdiği oranda Türkiye'yle sorun yaşayacaktır. Romney İsrail'in güvenlikçi politikalarını destekler, İran'a karşı daha da sertleşirse ve Filistin meselesine de olumlu katkı sağlamazsa, Türkiye'yle görüş ayrılıkları yaşayacaktır. Öte yandan, Romney bölgede İran'ın etkisini kırma amaçlı politikalar izleyeceğinden mesela Irak konusunda Türkiye'nin istediği sonuçların doğmasına da sebep olabilir.

SONUÇ

Başkanlık seçimleri sonrasında başkan kim seçilirse seçilsin, ABD'nin Ortadoğu politikasında temel çıkarlarını koruma güdüsüyle hareket edeceğini dolayısıyla köklü bir değişime gitmeyeceğini beklemek gerekir. Bölge bugünkü haliyle içinde birçok fırsatlar da barındıran bir istikrarsızlık içindedir. Yeni aktörler ve akımların demokratik siyasette daha önce görülmemiş düzeyde etkili olmaları ve yeni bölgesel dengelerin halklarına hesap veren yönetimlerle evriliyor olması bölgenin geleceği açısından umut vermektedir. Öte yandan etnik ve mezhep çatışmalarının artması da kaygı vericidir. Bu eğilimlerin yaratacağı siyasi sonuçlar ABD'nin Ortadoğu politikasını etkileyecek ve yeni başkan bu değişime ayak uydurmak zorunda kalacaktır. Bu noktada Obama daha minimalist bir çizgi izlemeye devam edecektir. Romney ise gelişmeleri İsrail ve ABD çıkarları doğrultusunda yönlendirmeye çalışacaktır. İki yaklaşımın bölge açısından sonuçları da farklı olacaktır.

Arap devrimleri süresince ABD'nin profilini görece düşük tutan Obama yönetimi, Amerikan hayati çıkarları tehdit edilmediği sürece çok öne çıkmamaya özen göstermiştir. Irak'tan çekilme takvimini başarıyla tamamlamayı ve yeni bir savaşa girmekten kaçınmayı önceleyen Obama, Arap devrimlerine retorik düzeyde destek olurken pratikte Amerikan çıkarlarının zarar görmemesini önclemiştir. Romney çıkarların korunması noktasında benzer bir tavır sergileyecektir ancak Obama'dan daha dikte eden bir görüntü sergilemesi muhtemeldir. Aslında Obama'nın politikalarını büyük oranda devam ettirecek olan Romney'i, Netanyahu liderliğindeki İsrail ve kendi neo-con kadroları daha sert bir çizgiye getirecektir.

Suriye konusunda her iki başkandan da daha aktif bir Amerikan politikası beklemek makul olacaktır. Hem Türkiye'nin talepleri hem de krizin giderek İran'a yarıyor olması, ABD'yi Suriye meselesini daha ciddi ele almasını sağlayacaktır. Suriye meselesinde temel çıkarlarını İsrail'in güvenliği, kimyasal silahların güvenliği, Amerikan müttefiki komşu ülkeler üzerindeki mülteci baskısının sınırlandırılması, ve şiddetin komşulara sıçramasını önlemek olarak tanımlayan ABD yönetimi, Türkiye'yle birlikte çalışma mezasını artıracaktır. Ancak Obama'yla Romney arasında ciddi nüanslar doğacaktır ve bu

farklar Türkiye'nin Suriye politikasını doğrudan etkileyecek nitelikte olabilir. Örneğin Romney İsrail'in tercihleri doğrultusunda İhvan'ı sınırlamaya kalkarsa bu konuda Türkiye'yle görüş ayrılıkları yaşanabilir.

Amerika'nın Irak politikasında ciddi bir değişiklik olmayacaktır ancak ABD'nin İran politikasının dizaynında Irak'la ilişkiler önem kazanacaktır. Obama yeni bir risk alıp İran'la yeni bir açılım yapmayı dener mi tahmin etmek oldukça zor ancak İran'la diplomasinin sonuç vermesi için Romney'den çok daha fazla çaba göstereceğini söyleyebiliriz. Romney yönetiminde gerginliğin tırmanması ve muhtemel sınırlı bir askeri operasyona gidilmesi daha çabuk gerçekleşebilir. Bu durumda yine Türkiye'yle ilişkiler de gerginleşebilir.

Türkiye Ortadoğu devrimleri sürecinde Kuzey Afrika ve Ortadoğu'da etkinliğini artırmış ve baskıcı rejimlere karşı halkların yanında yer almasının karşılığını özellikle Mısır, Tunus ve Libya ile iyi ilişkilerle almaya başlamıştır. Suriye meselesindeki çözümsüzlük Türkiye'nin opsiyonlarını azaltıp güvenlik sorunları yaşamasına ve İran gibi güçlerle anlaşmazlık yaşamasına neden olmuştur. Türkiye'nin Ortadoğu politikası Amerika'nın 2003 Irak işgali sonrasında Cumhuriyet tarihinin en aktif dönemini yaşamıştır. ABD'nin Ortadoğu politikaları bölgedeki bütün güçleri etkilediği gibi Türkiye'yi de etkilemiştir. Önümüzdeki dönemde ABD'nin Ortadoğu politikasının Suriye, Irak, İran ve İsrail ekseninde nasıl belirleneceği ve uygulanacağı Türkiye'nin bölge politikası açısından da stratejik öneme sahiptir.

ABD'nin ekonomik krizi hala atlattamamış olması, Irak ve Afganistan tecrübelerinin psikolojik mirası, küresel enerji piyasalarının istikrarı, İsrail'in güvenliği, İran'ın nükleer programı ve Suriye krizi Amerika'nın Ortadoğu politikasını belirleyecek önemli unsurlar olmaya devam edecektir. Yeni başkanın kim olacağı, Asya-Pasifik stratejisiyle bölgede ödediği maliyetleri azaltma peşinde olan ABD politikasının bölgede yaşanan tarihi dönüşüme ayak uydurup uyduramayacağı açısından hayati önemi bulunmaktadır. Bölgenin küresel dengeler açısından önemi hatırlandığında, ABD'nin Ortadoğu politikasının dünya ekonomik ve siyasi dengeleri açısından da belirleyici rolünün altını çizmek gerekir.

Kasım 2012 seçimlerini Başkan Obama'nın kazanması durumunda, ikinci Obama yönetimi son dört yılda izlediği dış politika çizgisini devam ettirerek yeni Asya-Pasifik stratejisinin gereklerini yapmaya devam edecektir. Romney başkan seçilirse de bu yeni stratejinin büyük oranda değiştirilmesi veya geri döndürülmesi sözkonusu olmayacaktır. Asya-Pasifik stratejisinin ABD'nin Ortadoğu'dan 'çekilmesi' anlamına gelmeyeceği vurgulanmalıdır. Ortadoğu ve özellikle Körfez, önümüzdeki on yıl ve ötesinde dünya enerji piyasalarının can damarının attığı bölge olmaya devam edecektir. Bu bölge küresel ekonominin istikrarı ve güvenliği açısından hayati önemi haizdir. Enerji piyasalarındaki dalgalanmalar geçmişte de örnekleri yaşandığı gibi hem Amerikan ekonomisini hem de küresel ekonomiyi sarsma potansiyeline sahiptir. Bu nedenle Asya-Pasifik stratejisi ABD'nin Ortadoğu'daki varlığının yeniden yapılandırılmasını gerektirir de bunu bölgeden 'çekilmesi' olarak okumak hata olacaktır.

Kasım 2012 seçimlerini Başkan Obama'nın kazanması durumunda, ikinci Obama yönetimi son dört yılda izlediği dış politika çizgisini devam ettirerek yeni Asya-Pasifik stratejisinin gereklerini yapmaya devam edecektir.

Elinizdeki analiz Kasım 2012 başkanlık seçimlerinin ABD'nin Ortadoğu politikasına muhtemel etkilerini tartışmaktadır. Başkan Barack Obama'nın geçtiğimiz on yıldaki icraatını, başkan adayı Mitt Romney'nin ise seçim vaatlerini baz alan değerlendirmede ABD'nin ulusal çıkar olarak tanımladığı meselelerde her iki aday tarafından nasıl politikalar izlenebileceğine ilişkin öngörülerde bulunmaya çalıştık. Arap devrimlerine yaklaşım, Irak, İran ve İsrail politikaları olarak dört başlık altında tartıştığımız ABD'nin Ortadoğu politikasını bütün yönleriyle tartıştığımız iddiasında değiliz. Daha geniş bir analiz Suudi Arabistan, Yemen, Libya, Tunus ve Afganistan politikalarını da tartışmak durumunda olurdu. Bu politikanın özellikle Türkiye'yi doğrudan etkileyebileceğini düşündüğümüz ve ABD'nin önümüzdeki dört yıl içerisinde belli adımlar atması gereken konulara odaklandık. ABD'nin Mısır, İsrail, Suriye, Irak ve İran politikalarının kısa dönemde nasıl değişebileceğini tartıştık.

Amerikan başkanlık seçim sonuçları özellikle 20. Yüzyılda dünya siyasetinin kaderinde belirleyici rol oynamıştır. Bir yandan ABD'nin sabit, hayati, ulusal çıkarları belirleyici olurken, başkanın kişiliği ve ulusal çıkarlara yaklaşım tarzı hayati önem arz etmiştir. Geçmişte Roosevelt, Kennedy, Reagan, Clinton, Bush gibi başkanların tarzları ve izledikleri bölgesel ve küresel politikalar, Ortadoğu siyasetinin şekillenmesinde ve savaşla barış arasındaki çizginin belirlenmesinde etkili olmuştur.

Obama ve Romney arasındaki yarış sona yaklaşırken, dış politikada tecrübe birikimi ve yaklaşım tarzı olarak birbirinden oldukça farklı iki adayla karşı karşıyayız. Amerika'nın son on yılda bölgeye bakışı, Irak tecrübesi ve el-Kaide'yle mücadelenin etkisi altında kalmıştır. ABD önümüzdeki dönemde Asya-Pasifik stratejisiyle bölgede ödediği maliyetleri azaltmak istemektedir. İki aday arasındaki farkların Ortadoğu politikasında köklü değişikliklere yol açıp açmayacağını nihai olarak ancak zaman gösterecek. Bu çalışmada ABD'nin çıkarlarındaki devamlılıklarla yeni yönetimin yaratacağı farklılıkları bir arada analiz etmeye çalıştık.

Erol A. CEBECİ

Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Penn State Üniversitesi'nde İşletme dalında master eğitimi aldı. Ardından, önce İşletme Ekonomisi sonra da Ekoloji Ekonomisi dalında Rensselaer Teknoloji Enstitüsü'nde doktora eğitimine başladı. Uluslararası Ticaret ve Danışmanlık şirketleri kurdu ve yönetti. İki dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Milletvekiliği yaptı. Bu dönemde Nato Parlamenterler Asamblesi'nde üye ve Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nde önce üye daha sonra da Türk delegasyonunun başkanı olarak bulundu. Aktif siyasette bulunduğu sürede insan hakları, güvenlik ve dış politika meselelerinde çalıştı.

Kadir ÜSTÜN

Columbia Üniversitesi Ortadoğu, Güney Asya ve Afrika Çalışmaları bölümünde doktora çalışmalarını sürdürmektedir. Lisans öğrenimini İstanbul Üniversitesi Tarih bölümünde, yüksek lisansını da Bilkent Üniversitesi Tarih bölümünde tamamlayan Üstün, Ortadoğu tarihi, İslam tarihi ve Batı Medeniyeti tarihi alanlarında dersler vermiştir. Halen George Mason Üniversitesi'nde globalleşme üzerine ders veren Üstün, Insight Turkey dergisinin asistan editörlüğünü yapmaktadır.

Kılıç KANAT

Penn State Üniversitesi Erie Kampüsü'nde öğretim üyesi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun oldu. Yüksek lisanslarını Uluslararası İlişkiler üzerine Marquette Üniversitesi'nde, Siyaset Bilimi üzerine Syracuse Üniversitesi'nde tamamladı. Doktorasını Syracuse Üniversitesi Siyaset Bilimi bölümünde Dış Politika Teorisi ve Liderlik dalında aldı. Ortadoğu Çalışmaları ve Uyuşmazlık Çözümü dallarında da sertifikaları bulunan Kılıç Buğra Kanat, Moynihan Enstitüsü'nde Moynihan Fellow olarak yer alıyor.

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Caddesi No: 66
GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312.551 21 00 | Faks : +90 312.551 21 90
www.setav.org | info@setav.org

SETA | Washington D.C. Office
1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106
Washington, D.C., 20036
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099
www.setadc.org | info@setadc.org